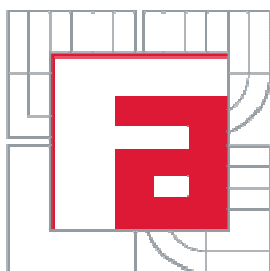

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA ARCHITEKTURY
ÚSTAV NAVRHOVÁNÍ V.

FACULTY OF ARCHITECTURE
DEPARTMENT OF DESIGN V.

KREATIVNÍ CENTRUM V BÝVALÉ KÁZNICI? CREATIVE CENTER IN THE FORMER PENITENTIARY?

DIPLOMOVÁ PRÁCE
MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE
AUTHOR

BC. BARBORA ŠTEFKOVÁ

VEDOUCÍ PRÁCE
SUPERVISOR

DOC. ING. ARCH. KAREL HAVLIŠ

BRNO 2012

ZADÁNÍ

Kreativní centrum v bývalé káznici?

Diplomová práce by měla odpovědět na otázky: Má Brno potenciál pro vznik kreativního centra? Jaké mají (brněňští) kreativci potřeby? Jak by kreativní centrum mohlo fungovat? Je objekt káznice vhodným místem pro toto centrum? A pokud ne jaká by mohla být jeho alternativa?

Cílem práce bude ze zjištěných informací vyvodit strategii pro vznik tohoto centra v Brně a jeho architektonické řešení.

Creative center in the former penitentiary?

The diploma work should answer these questions: Does Brno have a potential for a creative center? What do creative people in Brno need? How could the creative center work? Is the object of the former penitentiary a suitable place for this center? And if not, what could be an alternative?

The aim of the work will be to infer a strategy from the collected information for the establishment of this center in Brno and its architectural proposal.

ÚVOD

Projekt kreativního centra v Brně byl schválen zastupitelstvem města jako součást Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje.

Kreativní centrum by mělo nabídnout prostory začínajícím tvůrčím lidem k seberealizaci, mezioborové spolupráci, čerpání inspirace... Mezioborová konfrontace vytváří pro mladé umělce nové výzvy, navíc podporuje kulturní i ekonomický rozvoj.

Samotná mezioborová spolupráce byla jeden z hlavních důvodů, proč jsem si vybrala Kreativní centrum jako téma diplomové práce. Na nejrůznějších workshopech jsem zjistila, že architekt má na daný problém opravdu úplně jiný názor než například grafický designér, performer nebo fotograf. Výměnou názorů potom může vzniknout mnohem lepší projekt než takový, na který by přišla skupinka architektů sama.

Lokalita káznice, přezdívaná Brněnský Bronx, je velmi specifická. Výhodu blízkosti centra města asi lehce přebíjí neoblíbenost místního obyvatelstva. Zkušenost, kdy mě skupinka mladých Romů obstoupila, svými výroky obtěžovala a zachránil mě až rychlý úprk do stavící tramvaje, nebyla zrovna příjemná. Právě kreativní centrum by se mohlo stát dalším pozitivem tohoto místa. Umělci zde pracující by mohli podpořit tržby místních obchodů, restaurací, tím zlepšit jejich rozvoj. Také kulturní činnost, výstavy, koncerty atd., které by se v centru odehrávaly, by mohly přilákat do lokality nové návštěvníky i investory. Kreativní centrum by mohlo nabídnout také zapojení místního obyvatelstva do možných zájmových činností.

Samotný projekt Kreativního centra předznamenaly výstavy, které zde již proběhly. Prostorné dvory káznice a chodby s klenutými stropy se postarali o skvělou atmosféru.

Současný technický stav káznice vyžaduje rekonstrukci. Je třeba neotálet, město by mělo začít s projektem a investicí do Kreativního centra co nejdříve.

ŘEŠENÁ LOKALITA

Území je charakteristické velmi dobrou polohou vzhledem k centru Brna. Nachází se východně od historického jádra města. Blízkost historického jádra určuje její výrazně městský charakter s velice hustou zástavbou s několika dopravně vysoce vytíženými ulicemi. Řešené území je ohraničeno ulicemi Cejl, Koliště, Milady Horákové, Merhautova, Jugoslávská a Vranovská. Osu a zároveň nejdůležitější ulici čtvrtě tvoří ulice Cejl, v níž se zde nalézá celá řada menších obchůdků, hospod a restaurací. Ve čtvrti se nalézá také budova Okresního soudu Brno-venkov, Finančního úřadu Brno I a III. Nedaleko Cejlu je umístěn také zdejší hypermarket Interspar.

Samotná lokalita se potýká s mnoha problémy. Zástavba je tvořena rozměrnými bloky s velkými vnitroblokovými prostory. Domy jsou v průměru čtyř až pětipodlažní, po obvodu území a v blízkém okolí se nachází domy s funkčním využitím převážně pro smíšené bydlení. Směrem do středu lokalita ztrácí na atraktivitě pro finanční záměry. Převládá zde bydlení bez kombinace s obchodem, službami nebo administrativou. Objekty chátrají, to je zvláště patrné ve vnitroblocích, které jsou zastavěny drobnými stavbami. Spousta domů je zdevastována, často jsou holobyty zahlceny odpadem. Původní domy jsou staré průměrně cca 100 let s byty IV. kategorie. Jsou soustředěny i v dalších podobných lokalitách okolo centra města a tvoří cca 10% objektů pod správou ÚMČ Brno - Střed. Je to městská struktura nejnižší kategorie. Sociální profil v oblasti je velmi slabý. Obyvatelstvo je většinou romského původu. V důsledku izolace od okolí nese území znaky segregované enklávy. K sociálnímu vyloučení lokality došlo v průběhu několika desítek let. Hlavním důvodem byl, hlavně za minulého režimu, systém přidělování bytů nižší kategorie zejména romským rodinám.

Část Zábrdovice je mezi obyvateli díky své početné romské komunitě známá jako Brněnský Bronx.

URBANISTICKÁ SITUACE

Jedná se o architektonicky a historicky zajímavý areál, i když není památkově chráněn. Areál tvoří komplex budov vymezený ulicemi Bratislavská a Soudní.

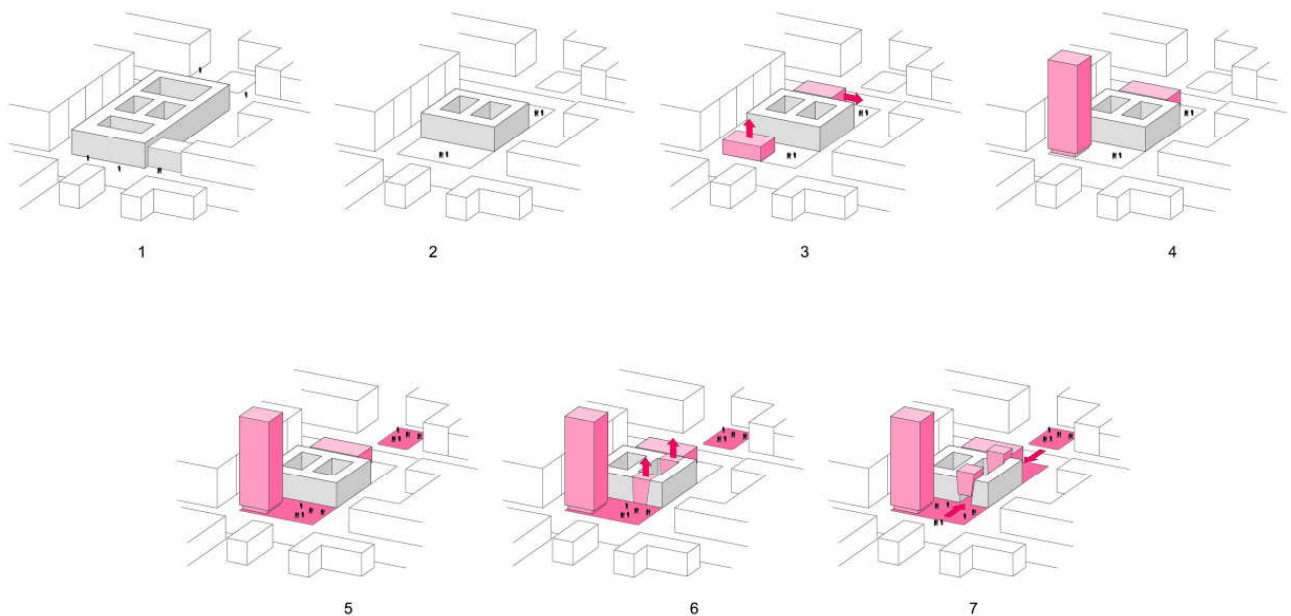
Čelní část objektu do ulice Bratislavská je zděná budova v uliční zástavbě. Tato část je dvoupodlažní a podsklepená. V této části byly provedeny v posledních letech některé stavební úpravy, které dopomohly k tomu, že budova je relativně v dobrém stavu. Tato budova je v současnosti v pronájmu Městské policie,

kteřá ji využívá pro výcvik a trénink policistů.

Dvorní objekt je rozdělen třemi vnitřními dvory na levé, střední a pravé křídlo a dvě křídla rovnoběžná s městskými ulicemi. Všechna křídla jsou propojena. Křídla mají dvě nadzemní podlaží, tato křídla dříve sloužila jako věznice se systémem centrální chodby a k ní přiléhajících cel. Konstrukčně je objekt proveden v tradiční soustavě podélných nosných stěn tloušťky 600-1000mm se stropní konstrukcí rozmanitého charakteru, na chodbách převážně klenby. Další stropy jsou trámové srovnými podhledy. Zastřešení objektu je dřevěný krov s taškovou krytinou. Objekt je celkově ve špatném technickém stavu. V současné době je 100% vlastníkem objektu statutární město Brno. V posledních dvou letech zde proběhly různé kulturní akce (výstavy, divadlo...). V současnosti je objekt veřejnosti uzavřen.

Sousední objekt (přístavba do ulice Cejl) byl odprodán do rukou soukromému vlastníkovi – firmě R.C.P.R. Reality, s.r.o., avšak na objekt se zapomělo uvalit věcné břemeno, takže v současné době není možný vjezd do dvorů káznice (dříve byl právě z ulice Cejl). V současnosti je tato část pronajímána a využívána jako bydlení.

PROSTOROVÝ KONCEPT, URBANISTICKÉ ŘEŠENÍ

1. Přístavby dostavěné k původní hmotě káznice urbanisticky neprospívají danému území, káznici od území oddělují a uzavírají ji.

2. Navrhují zbourání stávajících přístaveb, které také dispozičně nevyhovují nové funkci kreativního centra.

3. Místo těchto dvou přístaveb navrhuji dva nové objekty, které odhalí káznici ve své původní formě.
4. U rušnější ulice Cejl zvedám hmotu domu do výšky, u klidnější ulice Bratislavská má hmota domu spíše podélnější charakter.
5. Tyto objekty zachovávají uliční členění a svoji hmotou dotvářejí dvě nové náměstí.
6. Tyto dva nové veřejné prostory dále propojují otevřením jednoho ze dvorů káznice. Přidanou novou hmotou dvou kostek zde tvořím pomyslnou bránu.
7. Tímto propojením zde navíc doplňuji severojižní průchod pro pěší, který zde chyběl.

Ve svém návrhu počítám také s budoucí revitalizací nyní soukromého dvora východně od řešeného pozemku. Ten navrhuji ponechat otevřený nebo jen provizorně uzavřený. Myslím si, že je nevhodné jej uzavírat novou budovou a takto ještě více podpořit uzavřenost a neprůchodnost území. Holou plochu fasády sousedního domu bych vyřešila formou zelené rostlinné fasády.

ARCHITEKTONICKÉ ŘEŠENÍ:

DISPOZICE

Dispozice navazuje na východní průchozí dvůr, tato část budovy je více otevřena veřejnosti. Zatímco v západní části se nacházejí převážně ateliéry a také bydlení pro kreativce.

Zásadním prvkem jsou zde již zmiňované kvádry, v nich se nachází výstavní prostory, přednáškový sál a velký výtvarný ateliér.

V prostorách krovu najdeme velkoplošné otevřené ateliéry.

KONSTRUKCE

Větší zásahy do stávající konstrukce káznice dělám pouze v místě navrhovaného průchodu. Zde zcela bourám část budovy káznice a nahrazuji ji zde konstrukcí novou, od stávající konstrukce oddílanou. V místě průchodu navrhuji výraznou hmotu kvádrů. Větší rozpon kvádrů jsem vyřešila dřevěným lepeným vazníkem.

Dalším větším zásahem do stávající konstrukce jsou nově navržená schodiště.

Dále u všech oken navrhuji snížení parapetu, snažím se zachovat stávající šířku oken a nehýbat tak se stávajícím překladem. Nově je také navržen krov.

Jiné větší závažné zásahy do stávající nosné konstrukce nenavrhuji.

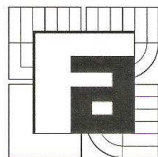
Nově navržené bytové domy jsou řešeny kombinovaným konstrukčním systémem.

MATERIÁLY

Pro výrazné zvednuté kvádry jsem použila jako opláštění fasády cortenové pláty. Špinavý hrubý corten v sobě nese také připomínku na tmavou minulost káznice. Cortenové pláty jsou částečně vzorovitě perforované, čímž dovnitř propouští světlo.

Ostatní hmota káznice je omítnuta šedou stěrkou.

Pro bytové domy jsem zvolila klasickou bílou omítku. Zapuštěné stěny a stěny lodžii jsou omítnuty tmavě.

Vysoké učení technické v Brně
Fakulta architektury
Poříčí 273/5, 63900 Brno 39

Zadání diplomové práce

Číslo diplomové práce:	FA-DIP0063/2011	Akademický rok:	2011/12
Ústav:	Ústav navrhování V.		
Student(ka):	Bc. Barbora Štefková		
Studijní program:	Architektura a urbanismus (N3501)		
Studijní obor:	Architektura (3501T002)		
Vedoucí diplomové práce:	doc. Ing. arch. Karel Havlíš		
Konzultanti diplomové práce:			

Název diplomové práce:

Kreativní centrum v bývalé káznici?

Zadání diplomové práce:

Diplomová práce by měla odpovědět na otázky:

Má Brno potenciál pro vznik kreativního centra? Jaké mají kreativní lidé v Brně potřeby? Jak by kreativní centrum mohlo fungovat? Je objekt bývalé káznice vhodným místem pro toto centrum?

A pokud ne, jaká by mohla být jeho alternativa?

Hlavním úkolem práce bude ze získaných informací nalézt strategii pro vznik kreativního centra v Brně, navrhnout jeho optimální urbanistické a architektonické řešení.

Rozsah grafických prací:

Forma a způsob výsledného vypracování :

- komplexní soubor výkresů a textů (viz výše) v přehledné brožuře formátu A3

- 1 plakát představující hlavní myšlenky návrhu (100x70 cm)

- 1 archivní CD se všemi výstupy v originále použitého formátu a v tiskovém formátu PDF (rozlíšení odpovídající výslednému tisku)

- prezentace celého komplexu v e formátu PowerPoint;

(+ na základě domluvy s vedoucím DP lze v odůvodněných případech upřesnit jak formu zpracování tak podrobnost práce.)

Seznam odborné literatury:

Karel Kuča – Brno – Vývoj města, předměstí a připojených vesnic

Jan Gehl – Život mezi budovami (Užívání veřejných prostranství)

Christian Norberz-Schulz – Genius Loci

Léon Krier – Architektura - volba nebo osud

Day Christofer – Duch a místo

Richard Florida - The Rise of the Creative Class

Rozsah grafických prací:

Architektonický návrh bude v konečné fázi dokumentován:

Analytickou částí:

Schémata celoměstských vztahů – výkres širších vztahů stávající

Aktuální analýzy řešeného území doplněné aktuální fotodokumentací a všeobecnými informacemi o místě

Teoretická východiska /řešerše příkladů, schémata, grafy, loga.../

se závěry pro zvolený prostorový koncept spolu s textovou částí Součástí analytické části elaborátu budou konceptní skici a vlastní referenční příklady.

Návrhovou částí:

Výkres širších vztahů (stačí i schéma) - navrhovaný stav

Výkres - situace navrženého řešení v měřítku 1:1000 /1:500/

případně dílčí situace parteru 1:500 /1:200/

Standardní výkresy ortogonálních zobrazení půdorysů, pohledů a důležitých řezů v měřítku 1:200 /1:100/

Prostorové vyjádření návrhu (vybrané prostorové zobrazení architektonického řešení, perspektivy vybraných veřejných prostorů, zákresy do fotografií, 3D model)

případně fotografie pracovního fyzického modelu

Schémata principu obsluhy území a dopravního řešení, případně řešení inženýrských sítí (doloženo schematickou koordinační situací)

Průvodní zpráva s popisem navrženého prostorového konceptu, urbanistického a architektonického řešení, důležitých údajů o aktualizovaném využití území, principu obsluhy a dopravního řešení, zásady řešení parteru a zeleně veřejných prostor.

Seznam odborné literatury:

Termín zadání diplomové práce: 20.2.2012

Termín odevzdání diplomové práce: 11.5.2012

Diplomová práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a diplomová práce v elektronické podobě.

Bc. Barbora Štefková
Student(ka)

doc. Ing. arch. Karel Havlíš
Vedoucí práce

doc. Ing. arch. Karel Havlíš
Vedoucí ústavu

V Brně, dne 20.2.2012

doc. Ing. Josef Chybík, CSc.
Děkan